— То що, згоден? До сторожки й назад. Кілометра три буде, не менше.

— Ну, чого присікалась? Все одно програєш.

— То чого ж ти не хочеш, якщо я програю?

— Та час лише марнувать… І тебе, дурну шкода.

— Шкода?! Та ти просто боїшся. Що я тебе пережену, боїшся. Так і скажи! — це говорила Людка Беспалова — губи тонкі, ниточкою, очі гострі, мов колючки, — одчайдушне дівчисько.

Митько поглядав на неї зверхньо, поблажливо: чого, мовляв, причепилася до людини, дурепо! Жартуєш, чи що, серед хлопців селища Митько — ватаг. Найсильніший, найспритніший, найсміливіший. Всі його бояться. А тут дівча якесь, телятина стрижена. Пхи!..

Все це у Митька на лиці. Вираз. Але на душі в Митька немає цього. На душі — неспокій. Надто вже моторна ця Людка. І заклята — жах! А що як і справді пережене? Скандал! Ганьба на всю Європу… Хоч тікай із селища.

— Забоявся! Забоявся! — хихикнули дівчатка, що скупчилися навколо Людки.

— Теж іще Митько! От так герой!

Хлопці похмуро поглядають на Митька — що ж це таке? Чому він дозволяє такі непотребні слова дівчиськам говорити?

Митько злісно примружив очі:

— Ш-ша! Ну, стривай, Людко, будеш ти плакати! Хто програє — десять щиглів по лобі. Хочеш — тоді давай. А то що мені на дурняка три кілометри ганяти… побачивши, як нерішуче підібгала Людка губи, зухвало реготнув. Це була остання надія. Думав — злякається Людка, відчепиться. Адже всі знають, які щиглі дає Митько — іскри з очей сиплються.

Але вона раптом струснула головою, презирливо кинула:

— Гаразд! Раз ти… такий!

Тепер уже нічого не вдієш. Митько рішуче сплюнув на сніг:

— Тільки цур: щоб там не було — змагань не припиняти. Впадеш, лижі поламаєш — все одно. — І додав: — За олімпійською системою!

Хоча, чесно кажучи, що таке "олімпійська система", Митько не знав. Чув по радіо, але толком не втямив.

Людка кивнула, погоджуючись.

Розмова відбувалася біля лісу, що починався отут, на горі, й тягнувся на багато кілометрів. Внизу, під горою, чорніли будиночки заводського селища, а за ним громадився завод — немов дивовижний криголам, що заблукав у цій сніговій долині — курив двома трубами, але не міг зрушити з місця.

Гора — улюблена місцина селищної дітлашні. Особливо взимку. Кататися на лижах тут і на санчатах — просто насолода. А на свята й дорослі приходять. Тоді на горі — як у цирку. Зо сміху луснути можна.

Катаються зазвичай із гори в бік селища, в долину. А коли влаштовують фізкультурні змагання — то в лісі. Ліс починається на вершині гори й, буро-зеленими хвилями перекочуючись через безкінечні

замети, розливається до небокраю. Непролазні хащі перемежаються з галявами, перелісками, глибокими яругами. Одним словом — "пересічена місцевість". Саме годяща для лижних змагань.

Домовились так: стартують звідси, з узлісся. Біля сторожки поворот — і назад. Але не сюди — щоб угору не дертися, а до містка через ручай, отам унизу. І, будь ласка, не хитрувати, ближче сторожки не повертати, бо… Та що це за дурні розмови — кому треба обманювати.

Ну все, годі базікати!

На старт! Увага!

Митько й Людка пригнулись, вперлися палицями в сніг. Напружилися. Марш! Разом сіпнулися, відштовхнулися палицями і — помчали. Тільки знялась, завихрилася снігова курява.

Спершу схил, пологий і довгий, метрів п'ятсот.

Миготять перед очима дерева, свище у вухах вітер, збільшується швидкість.

Мчать прямо — дерева тут ростуть рідко, лавірувати ще нетреба.

Мчать поряд, навіть не намагаючись обігнати одне одного — треба берегти сили, найважче попереду.

"Ех, чорт! Гарні у Людки лижі, клеєні, гоночні. Не те що в мене — колоди якісь", — з тривогою думає Митько.

"Ловко все-таки Митько на лижах їздить. Невже нічого не вийде?" — з тривогою думає Людка.

Егей, не задумуйтесь, друзі!

Обережно! Увага! Поворот.

Пригальмувати слід, а то ще з льоту — просто в яр: кісток не збереш. У-у-ух.

Все гаразд!

Тепер по рівному по інерції мчать.

Р-раз! Р-раз! — петляють між дерев. Ну, тепер натискай на палиці. Працювати треба.

Миготять перед очима дерева, свище у вухах вітер.

А де ж Митько?

Нема Митька! Хо-хо! Одстав Митько.

Ну, нажми, нажми ще, Людко. Ти попереду!

Ех, яке це почуття чудове, коли ти попереду! І нема нікого перед тобою, і ти мчиш уперед, і лише попутний вітер обганяє тебе. І-ех! Р-раз! І-ех! Два!

Вперед! Вперед!

Митенько, дорогий, Митенько, золотий, як добре, що ти відстав. Спасибі тобі, що ти відстав. Хоча ти сам, звісно, не хотів. Але якби ти знав, як треба Людці обігнати тебе сьогодні! Понад усе на світі треба!

Життя ж од вас, хлопчаків, нема в селищі дівчаткам! Тільки й знаєте, що насміхатися, глузувати та прикрості всякі робити. Слова од вас доброго не почуєш, задаваки нещасні.

А коли що-небудь цікаве придумаєте, то тільки для себе. Дівчат на гарматний постріл не підпускаєте. Скільки це може тривати! Треба вам носа втерти, обов'язково треба. Миготять перед очима дерева, свище у вухах вітер.

Цілий місяць готувалася Людка до цього дня. Тата упросила лижі їй купити такі, яких ні в кого в селищі немає. Зі старшим братом тренувалася потай від усіх. По-справжньому. Він же другий спортивний розряд має.

Тільки б перегнати, тільки б прийти першою.

Митенько, ну відстань, ну будь ласка, відстань іще трошки.

Дуже пересохло, дере в горлі, коле в боці — захекалася Людка. Серце б'ється, як скажене.

О! Ось і сторожка, треба повертати назад.

Та не встигла Людка двадцяти кроків одійти від сторожки, як лицем у лице зіткнулася з Митьком.

Широким розміреним кроком плавно ковзав він по прокладеній нею лижні. Глянула Людка — й ойкнуло в неї серце. Збагнула вона раптом підступність Митьчину. Зрозуміла — спеціально він її вперед пропустив, щоб лижню прокладала. Адже по проложеній лижні куди легше йти. І Митько береже сили. А потім вирветься вперед і прийде першим. Диви ти, як рівно дише. Ах, хитрюга!

Лють охопила Людку. Ні, ні, не буде цього! Хай лусне в неї серце, хай віднімуться ноги — та не дозволить вона, щоб він її перегнав. Нізащо!

Людка оскаженіло натискує на палиці; задубілі, налиті свинцем ноги, здається, рухаються самі по собі, механічно, незалежно від її бажання.

Людка задихається. Їй здається, що повітря вже не проходить в легені, й серце от-от зупиниться. Потемніло в очах.

І раптом — ніби в грудях одкрився якийсь клапан: стало легше дихати, серце вже не розривається, додалося сил.

"Друге дихання, — майнула думка, — Авжеж — друге дихання". Брат говорив їй про це. Так буває у спортсменів: коли, здається, вже нема сил, видихався, і раптом одкривається "друге дихання" і можна змагатися далі.

Біла снігова твердь перехилилася і почала сама вислизати з-під ніг — схил, гора. Можна хвилину перепочити, ковзаючи вниз.

Як тремтять і підломлюються ноги! Тільки б не впасти!

Ху! Благополучно. Ну, тепер уперед. Лишилось не так уже й багато.

Вона обернулася.

І в горлі підскочив і захлинувся радісний сміх. Метрів сто від неї судорожно борсався в снігу, підводячись, Митько.

Їй стало шкода його.

Вона вже була впевнена в своїй перемозі. Тепер йому годі й думати обігнати її. І незважаючи на втому, їй закортіло співати, кричати від радості.

Невеличкий підйом і знову схил, порослий густим сосняком.

Треба бути дуже уважною, пильнувати, щоб, бува, не зачепитися за якусь кудлату соснову гілляку, обвислу під снігом.

Раптом напереріз Людці з сосни на сосну майнуло щось руде, і з гілок посипалися важкі лапаті сніжинки.

Білка.

Від несподіванки Людка різко загальмувала. І саме вчасно. Лижі, немов у петлю, попали під товстий сосновий корінь, що стовбурчився над землею, але, присипаний снігом, не був видний.

Ще секунда — і Людка полетіла б сторчака. Може, й ноги поламала б. Адже, кріплення в неї жорсткі — міцно черевики до лиж припасовують — легше лижу зламати, ніж одірвати.

Та й схил досить крутий, швидкість чимала. Не загальмувала б Людка — була б біда.

Людка позадкувала. Нервово висмикує лижі з-під коріння. Квапиться.

І раптом — блискавицею промайнуло: Митько! Адже він слідом їде. По її лижні. І гарячкує, так мчить, що нічого перед собою не бачить, тільки й думає, щоб наздогнати. Не помітить він кореня, аж ніяк не помітить. Та той іще так хитро під снігом сховався. І не можна ж баритися ні секунди!

Ще якусь мить Людка стоїть, вагаючись.

Потім раптом з усього розмаху встромляє лижну палицю в сніг біля самісінького кореня — глибоко, так, щоб не впала. І, відштовхуючись тепер уже тільки однією палицею, кидається вперед. Вона зразу відчуває — наскільки стало важче. Ліва рука — ніби зайва, непотрібна. Даремно тільки теліпається.

Ліс поступово рідшає, ще трохи — і він кінчиться. А там, на узліссі, місток через ручай, там давно з нетерпінням чекають друзі, там — перемога!

А втім, Людка чомусь не відчуває зараз радості близької перемоги.

Вона щохвилини оглядається і весь час прислухається. Але дерева, що мелькають перед очима, заважають хоч щось побачити, а свист вітру не дає нічого почути.

Що там з Митьком? Де він? Чому не видно його? А може.

Вона побачила його зовсім несподівано, коли він був уже поряд із нею. Обходив зліва. І, обганяючи її, Митько наче естафету простягнув їй лижну палицю. Це була її, Людчина, палиця. Третя в Митьчиних руках.

Людка полегшено зітхнула. І чомусь зовсім байдуже поставилась до того, що Митько її випереджає. Лише відчула раптом смертельну втому. І зрозуміла, що ні доганяти, ні переганяти Митька вже не в силі.

— Ур-ря! Ур-ря! Митько — переможець! Молодець, Митько! Ур-ря! — горлали хлопці, оточивши Митька, що ледве тримався на ногах.

Дівчатка стояли осторонь, тісною групкою, — принишклі, розстроєні, похмурі.

Мовчки зустріли вони Людку.

Людці було байдуже.

Лише одна думка стукотіла у голові: "Невже він битиме оці свої десять щиглів?.."

І не було ні страху перед болем, ні приниження, а тільки розгубленість та зчудування.

Проте Митько нічого не сказав, не глянув у її бік. І навіть не став хвалитися своєю перемогою. А заквапився додому.

Був обідній час.

Усі почали розходитися.

А по обіді, вийшовши у двір, Людка побачила Митька, який чомусь тинявся біля її дому. Він, видно, давно вже виглядав на неї. Побачивши Людку, Митько одразу підійшов до неї. Був він явно "не в своїй тарілці". Мабуть, так незвичайно і незвично для нього було те, що збирався він їй сказати.

— Слухай… знаєш… — він зиркнув на неї спідлоба й почервонів. — Ми з хлопцями снігову фортецю хочемо збудувати на горі… Нам люди потрібні. Ти зі своїми дівчатками не могла б… Якщо хочете, звісно… А то ми й самі, звичайно, впораємось. Га?

Людка дивилась на нього розгублено і мовчала. Вона не могла ще знайти слів, щоб відповісти.

Але вона раптом зрозуміла одне: так, Митько, певна річ, переможець — тут уже нічого не вдієш, — але переможеного в цьому змаганні не було.

1960 р.